

228

שופעים מרסיס. שומכים מיצים. נבון ואורלב בטקס חלוקת פרסי ראש הממשלה (צילום: דורון גלעד)

והמספר הזוכה כל אחד יכול לזכות בפרס ראש הממשלה

מי שטרם להגיע לבית המספר ביום ראשון שעבר, לטקס מתן פרס ראש הממשלה לסופרים נבחרים, יכול היה לפגוש רבים מזווכים המאושרים ובני משפחותיהם, שאין ספק שהפרס מגיע להם, ובעקבותיו יעשירו את ספרותנו ביצירות מסעירות, יצחק שמיר נמנע מלכבד את הזוכים בנוכחותו, והעריף עליהם אסיפת בחירות בשדרות. מילא את מקומו שר החינוך יצחק נבון, בחליפה חורפית כבדה, שיצא בשצף קצף כנגד מגמרי השואה, הילל את נגיד מחפזה, שכמעט נפגש איתו, והתנצל על שאיחר ועל שהוא נאלץ לעזוב לפני הסיים.

אכן, קל יותר לשונר ולהתפרנס מעבודה מיטמדיית מאשר לנסות ולחיות מפרסומי שירה וסיפורת נטולת סנסציה מיוחדת. לפי חוקי המשחק, אמורים הסופרים המפונקים, אסידי המימסר ונינוניו, להירתע מלבקר את הפרנסים הפוליטיים, ואלו גומלים להם בהטבות צנועות: מלגות, פרסים, כיבודים. רק שיהיו מרוצים ולא יתסו, חלילה, את ההמונים הרחוקים מהם. אחת העצמות הכספיות הנבחרות, הנזקקות מדי שנה בשמונדעשרה השנים האחרונות, מכונה הקרן עלישם ראש הממשלה לוי אשכול לפרס יצירה. מדובר במענק שנתי של 18,000 ש"ח, המחולק למנות חודשיות, והמוענק לעשרה סופרים עבריים. המענק נועד לעודד סופרים, שיקשה להציגם כקשיי, אך ברובם לא זכו לתגמול הולם על ספריהם, ולאפשר להם לקחת שנת שבתון מפרנסתם השוטפת. לפי התקנון, יכול הזוכה המאושר לחזור ולהציג את מועמדתו רק שש שנים מוכייתו הקודמת. תחילת הפרס בקרן צנועה שהקים אשכול, כתגמול צנוע לחסידיו באגודת הסופרים, ששמרו לו אמונים בימי עברה. אל קרן זו נוספה הקצבה מיוחדת ממשרד החינוך, הקצבה שאיפשרה להבפיל את מספר הזוכים ולהעניק גם שלוש מלגות לסופרים ערבים מאג"ש. והערבים מקבלים את הפרס בנועד אודו הזוכים העברים נבחרים עלידי שלוש מעסקני אגודת הסופרים, שמתחלפים מדי שנה. השנה כיכבו שלושה שופטים זכוכים, שמי שיאשימום בכריזמה ספרותית ובמקורות נדירה, יחטא לאמת: המספר המינורי הוותיק שלמה ניצן, 66, שער צאתו לגימלאות ערך את "מישמור לילדים" ושכרנע מבלה בשבתון לסופרים באוניברסיטת אוהבה משה סריל, 44, ספרן מפתחתקוה, שמפרסם שנים ארוכות משריו האקסטטיים והמעורפלים: ויהודה פרידלנדר, מרצה לספרות בשלהי שנות הארבעים שלו, שמחקרו נטולי העומק והמקוריות על רבים וטובים מתקופת ההשכלה לא הפריעו לו לקבל תואר מרופסור באוניברסיטת בראילן. על מאורות אלו

הטילו חבריהם לאגודה את המשימה. לכתור בעשרת הזוכים לשנה הנכזחת. מעיר הקודש וכו שלוש: שמחה רו, 57, דור שלישי בעיר, התפרסם בספרים תיעודיים פופולאריים על אנשי תורה וכמו על רב האסירים, רבי אריה לוי, והוא מייצג את הסופרים הרתיים, שכוחם גדול בעיון משכספרות יפה. לאחרונה טרודו בהשלמת מונוגראפיה על הרב קוק, שתופיע בעוד שנה, ובאנתולוגיה גדולה מאגרות התלמוד הבבלי והירושלמי, שעתידה לצאת בכותר. נציג סופרי הילדים הינו אורי אורלב, 57, המתגורר בעיר זו עשרים שנה. אורלב פירסם שלושה ספרים למבוגרים סביב חוויות התבגרותו בשואה, והפרס יאפשר לו אולי לעבדם ולהציאם במהדורה מחודשת. בעייתית יותר נראית לי בחירתו של דודו ברק, 40, יליד ירושלים, ליריקו ועורך תוכניות בקול ישראל. לא ברור לי מה בדיוק יעשה דודו ברק השאפתן בשנה שבה ייערך מרשות היסוד, אך אין לי ספק שהוא יכול היה להמשיך ולפרסם מפוזמוניו הסטריליים ומשיריו המיופייפים, תוך כדי עבודתו הנזה ברהיו.

שלושה מהזוכים הם בני דור תש"ח: אהרון אמיר, שמוכר כאחד המתרגמים הפוריים בקריית ספר, ישראל חי, עורך ספרייתי תרמיל, סספר שירים אחר שלו הופיע בשנות השישים הרחוקות; ופנחס שרה, שכבר זכה בפרס לפני כשבע שנים, מה שלא הפריע לו לחזור ולנסות שנית את מזלו. שרה, כצפוי, לא הגיע לטקס.

על כל אלה נוספו כמה ליריקים, שאינם מהלכים בגדולות: עודד טברדליק, 50, שעלה מארגנטינה בהיותו בן 27 ושפירסם עד כה קובץ סיפורים ושני ספרי שירה, הנראים כמתורגמים (ועוד מהטקס. שוהה במקסיקו: ארוז בייזון, 46, עורך כתביהעת "אפיריון", שפירסם עד כה שני ספרי שירה נוסטאלגיים, שיקדיש את שנת השבתון להשלמת ירדו אוטוביוגרפי ואסופת מאמרים חברתיים. כמעט שכתתי שני עיתונאים מירדנים: איל מגד, 40, שספר שיריו השכיני בדרך וסכבר יצא לשבתון באירלנד; וחיים נגיה, 48, שיזכר להשלים עכשיו רומאן פוליטי, שפרס מסנו מורסם בשנה החולפת.

הזדמנות לפתרון יותר יסודי

לוי אשכול המנוח, שכיהן כשר האוצר, במסגרת עמך בראש ממשלת ישראל, נהג לאמר, ספק ברצינות ספק כבדירות הרעה, כי הבטחות חייבים לכבד "וכאשר אני מכפיה לא לתת, יש לראות הבטחה זאת כמוחלפת...". ברבות השנים השתנו דברים, שר אוצר וסגנונו, אך דומה שמעטים שרי האוצר בישראל שעמדו ב"סכנה" האלקטוראלית, כאשר התקרב מועד הבחירות.

הדוגמה הבולטת ביותר הממחישה מצב טראגיקומי זה, הוצגה עלידי יהושע רבינוביץ ויל, שר האוצר האחרון של ממשלת המערך. במשך זמן ממושך עמד כצור איתן נגד תביעות שכר מפורזות במיגור הציבורי, באומרו שהענות לתביעות עלולה להמיט אסון על המשק. אולם, באופן כלל לא צפוי הוא נעתר לרוב דרישות העובדים, סמוך למועד הבחירות, ועד כמה שזכרוננו אינו בוגד בנו ההענות לא כל-כך סייעה למפלגתו להשיג את היעד. ללמדנו, כי רוב העם מסוגל לשפוט באופן הרבה יותר ערכי, משסוברים אלה הרוצים להמנות עם נבחריו.

ברם, אף שהלקח היה ברור, מעטים מהפוליטיקאים השתכנעו, וזו אולי אחת הסיבות לגידול כוחם של הפופליסטים בממשלה ובכנסת.

בסוף השבוע נפגש ראש הממשלה, מר יצחק שמיר, עם ועד ראשי האוניברסיטאות, שביקשו את שירותיו הטובים אצל שר האוצר, כדי שיוזים סכום של עשרה מיליון דולר לאוניברסיטאות, ובסכום זה הן יוכלו לשלם לעובדים תוספות שכר, בגובה שנקבע בהסכם המסגרת. אולם, ראש הממשלה דחה את בקשת ועד ראשי האוניברסיטאות, באומרו, כי הממשלה לא תוכל להחליט על שינוי תקציב המוסדות להשכלה גבוהה ערב הבחירות. כל זאת חרף העובדה שראשי האוניברסיטאות אמרו לראש הממשלה, כי אם השבחת האוניברסיטאות תימשך עוד שבועיים שלושה, יש חשש לאובדנה של שנה שלמה, בעיקר בחוגים העוסקים במחקר בתחום מדעי הטבע. חשש זה נראה על פניו מופרז, כאשר אין כל מניעה לסיים בשלושה שבועות יותר מאוחר את שנת הלימודים, או לקצר את החופשות, אך לא הוא שקבע את עמדתו של מר שמיר.

לאחר שראש הממשלה ביק ומצא כי משרד האוצר עומד בכל התחביותיו כלפי המוסדות האקדמיים, לא נותר לו הרבה מה לעשות על רקע קביעתו שהבחירות המתקרבות אינן מכשירות רווייה בהחלטה, או כדבריו הממשלה הבאה תצטרך לבחון את המצוקה התקציבית של המוסדות להשכלה הגבוהה, אף כי הבטיח להם לדון שוב עם שר האוצר, כדי לנסות למצוא פתרון להשבחת האוניברסיטאות.

מכיוון שריווח והצלה לא צפויים, ככל הנראה, ממקום זה, חיערך היום פנישת חירום של ראשי האוניברסיטאות, כדי לטקס עצה כיצד לחלק מהמצב האומלל אליו נקלעו, עוד לפני שהתחילה שנת הלימודים. במקביל מתארגנים ארגוני משרד האקדמי והמינהלי, יחד עם הסטודנטים, להפגנה מול משרד ראש הממשלה בירושלים, בעת ישיבת הממשלה, שמא הצעקות מבחור ישיעו על ההחלטות שבפנים, ובכל זאת יימצא הסכום של 10 מיליון דולר, הנחוצ. למוסדות להשכלה גבוהה לתשלום תוספות השכר, לפי ההסכם שנחתם לא מכבר, המבטיח 11 אחוזים תוספת שכר בשני שיעורים שנתיים.

לכאורה, מדובר בתוספת שכר שאינה שנוייה במחלוקת, למעשה, בהסכם שהושג עם ההסתדרות, נאמר בפירוש, כי חברות המצויות במצוקה, לא ייאצו לשלם את תוספות השכר, דומה שאין צורך להזכיר, כי לפחות מבחינה כלכלית המוסדות להשכלה גבוהה נקלעו למצוקה איומה. אם כן, מן ההיבט הלגליסטי אין חובה לשלם תוספות שכר לעובדי האוניברסיטאות, גם לא לאלה ששכרם נגזר במיוחד, וניתנת האמת להאמר, כי יש רבים כאלה. יחד עם זאת לא כל-כך קל לדחות תביעה לתוספת שכר, לא גבוהה במיוחד, כאשר הרוב במשק קיבל אותה, גם אם יודעים שהפרוטה לא מצוייה בכיסו של המעסיק.

חרף האמור לעיל, אין זו דרך ללא מוצא. אפשר להיטיב את שכרם של עובדי הסגל המינהלי במוסדות להשכלה גבוהה, כתנאי שסך כל השכר לא ישתנה. כלומר, לשלם הרבה יותר לפחות אנשים ובמילים פשוטות למצוא מענה הרבה יותר יסודי לשאלה, שעדיין לא זכתה להתייחסות משמעותית. חבל רק שלא חשבו על כך מספר חודשים קודם לכן, ובדרך זו למנוע את שיבוש שנת הלימודים.